

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДТРИМКИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ЗНЗ

Сучасні глобалізаційні трансформації, розвиток та інтенсивне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) зумовлюють динамічні перетворення в усіх сферах людської життєдіяльності. Суттєві зміни спостерігаються в освітній галузі. Світові освітні практики сьогодення спрямовані на оновлення змісту, структури, методів навчання, спроможних задовольнити потреби кожного учасника педагогічного процесу, надати доступ до навчання тим, хто раніше не мав такої можливості.

Значно розширюється спектр дидактичних засобів: на рівні з традиційними впроваджуються мультимедійні технології, що інтегрують текст зі звуком, графікою, відео, анімацією; хмарні технології, що уможливають віддалене, розподілене зберігання й використання даних і сервісів; електронні соціальні мережі, що дозволяють якісно змінити способи навчальної взаємодії та ін. [3]

Як зазначено в одному з документів ЮНЕСКО (Information and Communication Technologies in Secondary Education: Position Paper, 2004), сучасний рівень розвитку ІКТ значно розширює можливості для вчителів і учнів, спрощуючи доступ до навчальної та професійної інформації; покращує функціональні можливості та ефективність управління навчальним процесом; сприяє інтеграції національних інформаційних освітніх систем у світову мережу; спрощує доступ до міжнародних інформаційних ресурсів у галузі освіти, науки і культури [5].

Компенсаторна властивість нових технологій дозволяє кожній дитині, незалежно від особливостей розвитку і функціональних обмежень, брати активну участь у навчальному процесі, взаємодіяти з педагогами, однолітками, однодумцями за інтересами та ін. Важливо пам'ятати, що спектр освітніх потреб учнів з особливими потребами значно ширший, порівняно з іншими: з одного боку, вони повинні засвоїти стандартизований обсяг знань, умінь і навичок; з іншого боку, у них є додаткові потреби, зумовлені їх функціональними обмеженнями, що часто унеможливають застосування традиційних методів навчання. З використанням ІКТ, кожна дитина здатна подолати бар'єри на шляху до навчання, отримати доступ до різноманітних дидактичних матеріалів у зручному форматі, а також демонструвати свої навчальні досягнення у прийнятний спосіб [1; 2].

Використання ІКТ відіграє суттєву роль у забезпеченні якості освіти, що знаходить відображення у роботах вітчизняних дослідників: В.Ю. Бикова, А.М. Гуржія, Г.В. Єльнікової, М.І. Жалдака, Л.А. Карташової, В.В. Лапінського, Лещенко М.П., О.І. Ляшенка,

О.В. Овчарук, О.М. Спіріна, М.П. Шишкіної та ін. Різні аспекти інклюзивної освіти розглянуто в дослідженнях вітчизняних і закордонних учених: Д. Бейлі, І. Гилевич, Д. Зайцева, В. Засенко, І. Казакової, Д. Ліпські, М. Малофєєва, М. Олівера, Л. Шипіциної, О. Щербини та ін. Теоретичні й методичні основи інклюзивної освіти вивчали В.Засенко, Д. Депплер, Т. Дмитрієва, А. Колупаєва, Т. Лорман, Н. Назарова, Н. Семаго, М. Семаго, Д. Харві, Н. Шматко, О. Ярська-Смирнова та ін. Залученню дітей з особливими потребами до навчання в інклюзивних групах, їх реабілітації та інтеграції в суспільство присвячені роботи В. Бондаря, А. Колупаєвої, Т. Євтухової, В. Ляшенко, І. Іванової, О. Столяренко, А. Шевчук, О.Савченко та ін. Проблема готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми в умовах інклюзивної освіти досліджувалась Н.Назаровою, Л. Соловійовою, Ю. Шумилівською, І. Яковлевою та ін.

Упровадження інклюзивної освіти, що інтенсивно входить у практику сучасних навчальних закладів, зумовлює низку складних питань і нових завдань, які необхідно вирішувати як на теоретичному, так і на практичному рівнях. На жаль, наразі розвиток інклюзивної освіти в Україні – це вузол проблем і суперечностей, вирішення яких потребує спеціальних комплексних заходів. Хоча останнім часом відслідковується підвищення уваги до цієї проблеми (активізація громадських організацій, розробка відповідних нормативних документів, запровадження міжнародних проектів тощо), все ж, в Україні розвиток освітньої інклюзії потребує подальшого ґрунтовного вивчення й реалізації [4].

Аналіз наукової джерельної бази з проблеми дослідження дозволив виявити низку *суперечностей* між:

- конституційним правом особистості на отримання якісної освіти та відсутністю доступних належних умов її отримання дітьми з особливими потребами;
- збереженням вітчизняної тенденції до виключення дітей з особливими потребами з традиційної системи навчання та необхідністю інтеграції України у світовий демократичний простір, в якому інклюзивна освіта визначається однією з провідних освітніх стратегій;
- необхідністю впровадження й підтримки інклюзивної освіти та недостатнім розробленням науково-теоретичного й методичного підґрунтя цих процесів;
- високими вимогами до професійної компетентності педагогів у галузі інклюзивної освіти та реальним рівнем їх підготовки;
- широким спектром можливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації й підтримки інклюзивного навчання та недостатнім розробленням відповідного методичного супроводу;
- великим вибором інформаційно-комунікаційних технологій, потенціалу й можливостей їх використання в навчанні дітей з особливими потребами та недостатнім рівнем ІК-компетентності педагогів галузі інклюзивної освіти.

Розв'язання цих суперечностей потребує реалізації ґрунтовних науково-педагогічних досліджень, зокрема спрямованих на вирішення проблем впровадження комп'ютерно орієнтованої підтримки інклюзивного навчання учнів ЗНЗ.

У контексті зазначеної проблеми вважаємо перспективним розв'язання наступних завдань: а) аналіз стану розробленості проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивній освіті у вітчизняному й зарубіжному науково-педагогічному просторі; б) розкриття значення й роль інформатизації в контексті зміни підходів до організації навчання дітей з особливими потребами; в) аналіз психолого-педагогічних засад інтеграції ІКТ в загальноосвітній навчальний заклад з інклюзивним навчанням; г) окреслення дидактичних і психологічних особливостей використання ІКТ в процесі навчання дітей з особливими потребами; д) визначення шляхів і можливостей використання засобів ІКТ педагогами загальноосвітніх шкіл з інклюзивним навчанням; е) розроблення методик використання ІКТ в інклюзивному навчанні дітей з різними видами нозологій, їх експериментальна апробація та ін.

Науково обґрунтоване й педагогічно виважене впровадження комп'ютерно орієнтованої підтримки інклюзивного навчання в ЗНЗ сприятиме покращенню якості загальної середньої освіти, її оновленню на принципах відкритості, доступності для дітей з особливими потребами, рівного доступу до інформації та освітніх послуг, повноцінної суспільної інтеграції кожного учня.

Література

1. Запорожченко Ю.Г. Використання засобів ІКТ для підвищення якості інклюзивної освіти / Запорожченко Ю.Г. // Інформаційні технології в освіті: Зб. наук. праць. – Херсон: ХДУ, 2013. – № 15. – С. 138–145.
2. Запорожченко Ю.Г. Використання засобів ІКТ у дистанційному навчанні учнів з функціональними обмеженнями / Запорожченко Ю.Г. // Інформаційні технології в освіті: Зб. наук. праць. – Херсон: ХДУ, 2013. – № 16. – С. 75–82.
3. Носенко Ю.Г. Використання електронних соціальних мереж для розвитку інформаційної культури дітей та молоді з функціональними обмеженнями / Яцишин А.В., Носенко Ю.Г. // Освіта та розвиток обдарованої особистості : Щомісячний наук.-практ. журнал. – № 12 (43). – 2015. – С. 31-38.
4. Носенко Ю.Г. Деякі аспекти впровадження засобів ІКТ в інклюзивну освіту [Електронний ресурс] / Носенко Ю.Г. // Зб. матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Наукова молодь-2014» / за заг. ред. проф. Спіріна О.М. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – С. 54-56. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/9155>
5. Information and Communication Technologies in Secondary Education: Position Paper / Vladimir Kinelev, Piet Kommers, Boris Kotsik. – Moscow : UNESCO Institute for Information Technologies in Education, 2004. – 24 p. – Access mode: <http://iite.unesco.org/publications/3214616/>